

TEATR im. CYPRIANA KAMILA NORWIDA
w Jeleniej Górze

BOGDAN NAUKA
p.o. Dyrektora Naczelnego i Artystycznego

Duża Scena

MARK TWAIN

PRZYGODY TOMKA SAWYERA

THE ADVENTURES OF TOM SAWYER

Przekład – Marian Niewiarowski
Adaptacja – Natalia Wonksterń i Jurij Romanowicz

Opracowanie tekstu, inscenizacja, reżyseria i choreografia
JAN SZURMIEJ

Scenografia
WOJCIECH JANKOWIAK

Muzyka i aranżacja
ZBIGNIEW KARNECKI

Kostiumy
MARTA HUBKA

Teksty piosenek
ROMAN KOŁAKOWSKI

Przygotowanie wokalne
BOGDAN DOMINIK

Premiera
29 kwietnia 2001 r.

Tomek Sawyer	Jacek Grondowy
Huckleberry Finn (przyjaciół Tomka)	Andrzej Kępiński
Mary Sawyer (siostra Tomka)	Elżbieta Kosecka
Sidney Sawyer (brat Tomka)	Grzegorz Cinkowski
Ciocia Polly	Krystyna Dmochowska
Becky Thatcher (przyjaciółka Tomka)	Małgorzata Osiej-Gadzina
Ben Rogers (kolega Tomka)	Robert Nowacki (statysta)
Joe Harper (kolega Tomka)	Bartosz Mazur
Billy Fischer (kolega Tomka)	Bartosz Brożyna (statysta)
Willy Fischer (kolega Tomka)	Krzysztof Kuczyński (statysta)
Mister Dobbins	Zdzisław Sobociński
(nauczyciel w szkółce niedzielnej)	
Missis Harper (matka Joe)	Irmina Babińska
Wdowa Douglas	Iwona Lach
Metys Joe	Robert Dudzik
Muff Potter	Tomasz Radecki
Doktor Robinson	Kazimierz Krzaczkowski
Sędzia Thatcher (ojciec Becky)	Zdzisław Sobociński
Missis Thatcher (matka Becky)	Lidia Filipek
Adwokat Riverson	Kazimierz Krzaczkowski
Pastor Sprague	Jacek Paruszyński
Prokurator	Kazimierz Krzaczkowski
Szerf Jons	Łukasz Dudek (statysta)
Włóczęga	Zdzisław Sobociński
Murzynek Jim	Kamil Capote (statysta)
Wędrowiec I	Piotr Konieczny
Wędrowiec II	Bogusław Siwko
Wędrowiec III	Tadeusz Wnuk
Molly Simon	Magdalena Kuźniewska
Betty Landers	Agnieszka Turczyn (statysta)

Przedstawienie prowadzi

Spektakl z przerwą

Mark Twain – a właściwie Samuel Langhorne Clemens – urodził się w 1835 r. w osadzie Floryda w stanie Missouri. Dzieciństwo spędził w miasteczku Hannibal. Jako dwunastoletni chłopiec zmuszony był zacząć zarabiać na życie. Imał się wielu zawodów. Był drukarzem, pilotem parostatków na Missisipi, poszukiwaczem złota i przygód, biznesmenem, spekulantem, genialnym prelegentem, showmanem, humorystą, reporterem i najbardziej poczytnym pisarzem swoich czasów. Rekordy czytelnicze „biły” jego powieści: *Przygody Hucka* i *Przygody Tomka Sawyera*. To one właśnie przyniosły mu sławę. Książki o przygodach chłopców widziano na biurku Bismarcka i w buduarze carycy. O „Przygodach Hucka”, Hemingway wyraził się, że „cała nowoczesna literatura amerykańska wywodzi się z tej jednej książki”.

* * *

„Kiedy po dwóch latach wydobyłem rękopis ze schowka – zanotował Twain 2 września 1874r. – przeczytałem pewnego dnia ostatni napisany rozdział. Wtedy to dokonałem wielkiego odkrycia, że jeśli zbiornik został wypróżniony, wystarczy zostawić go w spokoju przez pewien czas, a zbiornik sam się napęlni. Samemu można było pracować nad czym innym albo po prostu spać, a praca mózgowa toczyła się nieświadomie. Po takim okresie wytchnienia materiału było pod dostatkiem i książka jak gdyby sama się pisała bez żadnego wysiłku”.

Uwaga dotyczyła *Przygód Tomka Sawyera*, do których Twain powrócił po dwuletniej przerwie latem 1874 r. Ukończona 5 lipca 1875 książka miała długą historię. Wśród papierów Clemensa znaleziono pośmiertnie długą opowieść zatytułowaną *Rękopis chłopca*. Były to opisane szeroko – w ostatecznej redakcji *Tomka Sawyera* ujęte bardzo krótko – dzieje nieszczęśliwej miłości bohatera utworu do Becky Thatcher. Rzecz pisana wkrótce po własnych, szczęśliwie zakończonych przygodach Sama Clemensa i Oliwii Langdon, jest znamienym dowodem, jak szybko pisarz potrafił strawestować własne przeżycia i nadać im postać chłopięcych „zachodów miłosnych”. Billy Rogers, bohater *Rękopisu* i pierwowzór Tomka, wzorowany jest dość wyraźnie na „złym chłopcu” z powieści Aldricha i podobnie jak tamten przeżywa „cierpienia młodego Werthera” w wydaniu dwunastolatka: unika kolegów, głodzi się, szuka samotności, a nawet pod wpływem lektury *Werthera* myśli o samobójstwie, od czego powstrzymuje go jednak refleksja, że „ona” oplakiwałaby go tylko krótką chwilę, podczas gdy on byłby nieboszczykiem na zawsze. „Ach, gdyby mógł umrzeć tylko chwilowo!” – powiada Tom Sawyer.

Czynniki autobiograficzne są, oczywiście, bardzo liczne w *Przygodach Tomka* mimo niemniej licznych modyfikacji. Huck Finn nazywał się w rzeczywistości Tom Blankenship, miał brata, dwie siostry i oboje rodziców żyjących (...) jaskinia McDougala to jaskinie McDowella, a cmentarz, gdzie Tom i Huck są świadkami morderstwa, jest istniejącym do dziś cmentarzem

baptystów.(...) Brander Matthews we *Wspomnieniach o Marku Twainie* pisze: „Rozpoczął kompozycję *Tomka Sawyera*, posługując się zapamiętanymi szczegółami z czasów chłopięcych, a kiedy wszystkie już zużytkował, odłożył rękopis i wracał do niego tylko od czasu do czasu, gdy nasuwały mu się nowe wspomnienia tych dawnych dni. Kiedy wreszcie doszedł do przekonania, że zużytkował już wszystko, przejrzał całość bardzo starannie, porządkując materiał, przedstawiając niektóre rozdziały i dopisując pewne szczegóły, aby uczynić książkę przejrzystą i jednolitą”. Powieść nabrała w ten sposób charakteru wyraźnie sielankowego(...)

Tom Sawyer przesycony jest atmosferą serdecznej nostalgii. Najbardziej imponującą postacią jest Huck Finn: „nie musiał chodzić do szkoły ani do kościoła, nie musiał nikogo słuchać ani nazywać swoim przełożonym, mógł siedzieć do późna w nocy, nie musiał myć się ani czysto ubierać, wolno mu było kłąć, ile dusza zapagnie. Słowem korzystał ze wszystkiego, co życiu nadaje wartość”. (...)

Plastyka powieści jest w sumie tak silna, że kilka lat temu znana dziennikarka, Jerry Allen, pisząc biografię Twaina przyjęła wszystko za dobrą monetę i potraktowała *Przygody Tomka* dosłownie, uznając je za ściśle autobiograficzne fakty z dzieciństwa i wczesnej młodości Sama Clemensa. (...)

Wiele zdarzeń rozgrywających się w *Przygodach...*, mimo tak silnej barwy autobiograficznej, że sprawiają wrażenie osobistych przeżyć, jest całkowitym zmyśleniem. Dixon Wecter, który zbadał bardzo dokładnie wszystkie dane o Hannibalu z połowy zeszłego wieku stwierdził, że nie było tam ani jednego wypadku ograbienia cmentarza. Podobnie nie było wypadku odszukania zakopanych skarbów, choć dom, gdzie według opisu Twaina ukrywał się Indianin Joe, zachował się w kształcie dokładnie odpowiadającym opisowi.

Tom Sawyer był w dużym stopniu Samem Clemensem, ale miał także rysy kilku innych chłopców; groźny przestępca Joe był w rzeczywistości małomiasteczkowym poczciwcem; Sid tylko niektórymi właściwościami przypominał młodszego brata Sama – Henry’ego; a Huck, wprawdzie malowany z natury, był tej natury reprodukcją mocno wyidealizowaną.

Fragmenty pochodzą z książki:

MARK TWAIN, Juliana Stawińskiego,
Warszawa, Wiedza Powszechna 1963.

JAN SZURMIEJ

Urodził się w rodzinie teatralnej.

Ojciec Szymon – aktor, reżyser, dyrektor Teatru Żydowskiego w Warszawie.

Matka Aida – tancerka, choreograf.

W latach 50-tych uczęszczał do Szkoły Baletowej przy Operze we Wrocławiu.

1965 – 1971 – aktor Teatru Pantomimy *Gest* we Wrocławiu.

Od 1971 roku, po uzyskaniu dyplomu aktora dramatu, pracował w teatrach warszawskich.

Od 1984 roku – reżyser.

W latach 1991 – 1994 – dyrektor artystyczny Teatru Muzycznego we Wrocławiu, starszy wykładowca na Akademii Muzycznej Wydziału Wokalno-Aktorskiego we Wrocławiu.

Główny reżyser Opery Wrocławskiej.

Dyrektor naczelny i artystyczny Teatru Muzycznego *Roma* w Warszawie.

Do dnia dzisiejszego zrealizował ponad 70 spektakli: od musicali, małych i dużych form teatralnych, do najbardziej znanych i nagradzanych inscenizacji w kraju.

Rankingi teatralne ostatnich lat zaliczają przedstawienia w reżyserii Jana Szurmieja do wydarzeń roku.

Najwyższą ocenę zyskały realizacje:

- *Skrzypek na dachu*, Gdynia 1984, Wrocław 1991, Łódź 1999

- *Sztukmistrz z Lublina* – Wrocław 1986

- *Ósmy krąg* – Wrocław 1985

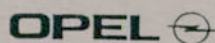
- *Piaf* – Wrocław, Warszawa, Opole, Szczecin, Kalisz.

Od 1995 roku – do chwili obecnej pełni funkcję Dyrektora Generalnego Stowarzyszenia Autorów Radiowych i Telewizyjnych.

Realizacje Jana Szurmieja cieszą się niesłabnącym powodzeniem i grane są przez wiele sezonów teatralnych.

* * *

SPONSORZY:

www.karnet.pl

PATRONAT
PRASOWY:

PATRONAT MEDIALNY:

**Spektakl zrealizowano dzięki pomocy finansowej
uzyskanej od :**

**Funduszu Inicjatyw Kulturalnych w Jeleniej Górze
i Przedsiębiorstwa Farmaceutycznego JELFA S.A.
w ramach programu**

JELFA DZIECIOM

Zamówienia na bilety indywidualne i zbiorowe przyjmuje Biuro
Obsługi Widzów Teatru im.C.Norwida Al.Wojska Polskiego 38,
tel. 75 223 25, 7647 273-5 w.124. - fax. 75 247 30

Kasa biletowa czynna w dni robocze w godz.15,00 – 18,00
oraz na godzinę przed spektaklem.

W poniedziałki kasa nieczynna.

Informacje o repertuarze Teatru: www.karnet.pl